

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 18 lipca 2014 roku skierowanym przeciwko Miastu Ł. powodowie D. W. i J. G. (1) wnieśli o zasądzenie kwot po 200.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 4 lutego 2013 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że ich rodzice S. i J. G. (2) nabyli przed II wojną światową nieruchomość położoną w Ł. przy

ul. (...) (obecnie ul. (...)), dla której prowadzona jest księga wieczysta Rep. hip. (...). W toku działań wojennych właściciele zostali wysiedleni,

a w 1961 został złożony wniosek o stwierdzenie nabycia nieruchomości przez przemilczenie. Postanowieniem z dnia 27 lutego 1961 roku w sprawie o sygn. akt

V Ns I 281/61 wniosek został uwzględniony. Postępowaniu powodowie zarzucili uchybienia procesowe oraz nieuwzględnienie okoliczności, iż J. G. (2) podniosła, iż rok wcześniej rozpoczęła starania o odzyskanie nieruchomości. Podkreślili również nieścisłości w oznaczeniu nieruchomości w postępowaniu sądowym. Podstawa prawna roszczenia nie została podana, w uzasadnieniu wskazano jedynie, że roszczenie pieniężne stanowi ekwiwalent za utracone prawo własności.

(pozew k. 2-5)

W odpowiedzi na pozew z dnia 29 września 2014 roku Miasto Ł. wniosło o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powodów kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu strona pozwana uznała powództwo za bezzasadne zarzucając, że tytuł prawny do nieruchomości nie został wzruszony, podstawy prawnej roszczeń powodów nie może więc stanowić art. 222 k.c.

(odpowieź na pozew k. 60-61)

Na rozprawie w dniu 27 listopada 2014 roku pełnomocnik powodów wniósł o dopozwanie Skarbu Państwa – prezydenta Miasta Ł. na podstawie art. 194 § 3 k.p.c. (następnie art. 194 § 1 k.p.c.), żądając zasądzenia dochodzonych pozwem kwot solidarnie od obu pozwanych.

Natomiast na rozprawie w dniu 19 lutego 2015 roku strona powodowa określiła, że roszczenia mają charakter odszkodowawczy, wynikają ze szkody wywołanej wydaniem postanowienia w sprawie V Ns I 281/61.

(stanowiska stron, protokół rozprawy z dnia 27.11.2014 r., 00:02:29, k. 104-105, protokół rozprawy z dnia 19.02.2015 r., 00:01:16, k. 124)

Postanowieniem z dnia 19 lutego 2015 roku Sąd Okręgowy, działając na podstawie art. 194 § 1 k.p.c., wezwał do udziału w sprawie Skarb Państwa – Prezydenta Miasta Ł..

(postanowienie protokół rozprawy z dnia 19.02.2015 r., 00:09:45, k. 125)

Pozwany Skarb Państwa – Prezydent Miasta Ł. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu według norm przewidzianych.

W uzasadnieniu wskazano, że jeżeli podstawę faktyczną roszczeń stanowi wydanie postanowienia o stwierdzeniu nabycia własności oraz wykreślenie poprzednich właścicieli z księgi wieczystej, to Prezydent Miasta Ł. nie jest jednostką, z której działalnością wiążą się dochodzone roszczenia. Zarzucono również nie wykazanie przesłanek

odpowiedzialności odszkodowawczej oraz prawidłowość merytoryczną rozstrzygnięcia w sprawie V Ns I 281/61. Z ostrożności procesowej zgłoszono zarzut przedawnienia roszczenia.

(odpowiedź na pozew k. 135-141)

Pismem z dnia 14 maja 2015 roku powodowie rozszerzyli podstawę prawną dochodzonych roszczeń wskazując, że brak było podstaw wpisania Skarbu Państwa jako właściciela nieruchomości, gdyż nie zostało wykazane następstwo prawne,

a postanowienie w sprawie V Ns I 281/61 było dotknięte nieprawidłowościami. Błędnie został wskazany również adres nieruchomości. Nadto, bezprawność działania Skarbu Państwa polegała na niesprawdzeniu stanu prawnego nieruchomości.

(pismo procesowe k. 153-156)

Wobec treści powyższego pisma, zarządzeniem z dnia 21 października 2015 roku oraz rozbieżności w stosunku do treści uzasadnienia pozwu i pierwotnie określonych żądań, pełnomocnik powodów został wezwany do sprecyzowania podstawy faktycznej i prawnej każdego z roszczeń formułowanych przeciwko Skarbowi Państwa i gminie, wyjaśnienia, czy żądanie określone ostatnim pismem procesowym dochodzone jest jednocześnie z roszczeniem zawartym w pozwie, czy zamiast niego – jeśli tak, czy popiera żądanie pierwotne, czy cofa pozew w tym zakresie, określenia wartości przedmiotu sporu dla każdego z nowych roszczeń nie zawartych w pozwie.

W odpowiedzi na wezwanie pełnomocnik powodów wskazał, że podstawę roszczenia określonego pozwem stanowi art. 222 § 1 k.c., ale zarzucił również, że wadliwie dokonany został wpis zmiany właściciela w księdze wieczystej. Tytuł prawny do nieruchomości powodów miało stanowić postanowienie spadkowe. Jednocześnie wyjaśniono, że pismem z dnia 11 maja 2015 roku sprecyzowano roszczenie oparte na art. 417 k.c. zarzucając, że postanowienie w przedmiocie stwierdzenia nabycia własności przez przemilczenie było sprzeczne z prawem. W odniesieniu do wysokości każdego z roszczeń określono, że ich suma mieści się w pierwotnie wskazanej wartości przedmiotu sporu i wynosi po 100.000 zł dla każdego z roszczeń.

(zarządzenie k. 189, pismo procesowe k. 192-194)

Wobec zmiany podstaw faktycznych i prawnych części dochodzonych roszczeń, Sąd ponownie udzielił stronie powodowej ostatecznego terminu na sprecyzowanie, z działalnością których jednostek Skarbu Państwa wiąże dochodzone pozwem roszczenia (czy są to sądy, które, czy też jednostki administracji obecne, wcześniejsze).

Strona powodowa określiła, że szkodę wywołały działania: ówczesnego Prezydium Rady Narodowej, które w sposób nieuprawniony złożyło do sądu wnioski o stwierdzenie zasiedzenia, Skarb Państwa, który złożył wniosek o wyłączenie nieruchomości położonej przy ul. (...) i założenie dla niej nowej księgi wieczystej oraz Sąd, który wydał postanowienie w przedmiocie przemilczenia.

(zarządzenie k. 200, pismo procesowe k. 211-214)

W odniesieniu do nowo sformułowanego powództwa Skarb Państwa wniósł o oddalenie powództw w całości zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W odniesieniu do roszczeń opartych na art. 222 § 1 k.c. zarzucono brak legitymacji czynnej (nie wykazanie prawa własności powodów) oraz brak legitymacji biernej (pozwany Skarb Państwa nie pozostaje we władaniu nieruchomością).

(pismo procesowe k. 207-209, 230-232)

Na rozprawie w dniu 30 marca 2016 roku wskazano, że odpowiedzialność gminy i Skarbu Państwa ma charakter solidarny. Jako zdarzenia będące źródłem szkody wskazano:

1. złożenie wniosku przez Prezydium Rady Narodowej o stwierdzenie zasiedzenia;
2. wydanie postanowienia przez Sąd Powiatowy w tym przedmiocie w sprawie o sygn. akt V Ns I 281/61;
3. wykreślenie z Rep. hip. dotychczasowych właścicieli i wpisanie Skarbu Państwa;
4. założenie nowej księgi wieczystej dla przedmiotowej nieruchomości;
5. wydanie decyzji komunalizacyjnej.

Pozwani wniesli o oddalenie powództwa, podnieśli zarzuty braku bezprawności działań pozwanych oraz przedawnienia.

(protokół rozprawy z dnia 30.03.16: 00:09:17, k. 262 odwr.)

Postanowieniem z dnia 30 marca 2016 roku Sąd ustalił prawidłową reprezentację Skarbu Państwa poprzez wezwanie do udziału w sprawie obok Prezydenta Miasta Ł. także Prezesa Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Ł..

(postanowienie – protokół rozprawy z dnia 30.03.16, 00:18:05, k. 262 odwr.)

Pozwana jednostka Skarbu Państwa – Prezes Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

(pismo procesowe k. 268-269)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...), objęta księgą wieczystą Rep. hip. (...) „Nieruchomość w S.” stanowiła własność S.

i J. małżonków G. na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej. Małżonkowie nabyli nieruchomość na mocy aktu notarialnego z dnia 27 września 1938 roku w ramach Towarzystwa Osiedli (...).

(zaświadczenie k. 6, 7-8, [235] podanie k. 10, wezwanie oraz pismo k. 11,12)

Małżonkowie zaciągnęli pożyczkę w Banku (...). Zabezpieczeniem spłaty zadłużenia była ustanowiona na nieruchomości hipoteka.

W związku z całkowitą spłatą, hipoteka została wykreślona.

(dokumenty bankowe k. 195-197)

Właściciele zostali wysiedleni w trakcie działań wojennych przez wojska

niemieckie. Po wojnie nieruchomość znalazła się we władaniu kolei państwowych.

(zeznania powoda – protokół rozprawy z dnia 27 kwietnia 2016 roku 00:12:59 k. 274, zeznania powódki – protokół rozprawy z dnia 27 kwietnia 2016 roku 00:22:45 k. 274)

Wnioskiem z dnia 23 stycznia 1961 roku Prezydium Rady Narodowej miasta Ł. wniosło do Sądu Powiatowego dla miasta Ł. o stwierdzenie zasiedzenia przez Skarb Państwa własności nieruchomości opuszczonej, stanowiącej pierwotnie własność S. i J. G. (2), położonej w Ł. przy ul. (...) (daw. (...)) (...)objętej księgą wieczystą Rep. hip. (...) „Nieruchomość w S. Nr(...)”. Jako podstawę prawną wniosku wskazano art. 34 dekretu z dnia 8 marca 1946 roku o majątkach opuszczonych i poniemieckich.

(wniosek k. 1 załączonych akt V Ns I 281/61)

Do wniosku zostało załączone zaświadczenie Sądu Powiatowego dla m. Łodzi, z którego wynikało, że nieruchomości położona w Ł. przy ul. (...), uregulowana w księdze wieczystej Rep. hip (...) stanowiła własność S. i J. małżonków G., którzy nabyli ją na mocy umowy zawartej w dniu 27 września 2018 roku.

(zaświadczenie k. 3 załączonych akt V Ns I 281/61)

W toku postępowania ustanowiono kuratora dla nieznanych z miejsca pobytu uczestników – właścicieli nieruchomości. Kurator odnalazł zainteresowanych; na rozprawie w dniu 18 lutego 1961 roku stawiała się J. G. (2) informując, że współwłaścicielami nieruchomości są jej dzieci: D. W. oraz J. G. (1). Podniosła, że rok wcześniej (w 1960 roku) wystąpiła o wydanie nieruchomości. Rozprawa została odroczone, a nieobecne dzieci wezwano na kolejny termin, na którym stawili się wszyscy zainteresowani.

(postanowienie k. 5, oświadczenie kuratora k. 10, protokoły rozpraw k. 11,18 załączonych akt V Ns I 281/61 oraz k. 22-24)

Postanowieniem z dnia 27 lutego 1961 roku Sąd stwierdził, że Skarb Państwa na podstawie przedawnienia jest właścicielem nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), Rep. hip. 257.

(postanowienie k. 19 załączonych akt V Ns I 281/61, k. 18)

Na podstawie powyższego postanowienia w księdze wieczystej Nieruchomości w (...) rep. hip. (...) w dniu 17 września 1961 roku wpisano jako właściciela Skarb Państwa.

(wniosek k. 114, dokumenty księgi wieczystej k. 117-122, postanowienie k. 117 odwr.)

Spadkobiercami właścicieli nieruchomości są D. W. i J. G. (1). Po śmierci rodziców nie starali się o odzyskanie nieruchomości; dopiero w roku 2011 D. W. odnalazła dokumenty związane z nieruchomością i podjęła działania zmierzające do uzyskania odszkodowania. J. G. (1) nie interesował się działką.

(postanowienie k. 25, zeznania powoda – protokół rozprawy z dnia 27 kwietnia 2016

roku 00:06:16 k. 273 odwr., zeznania powódki – protokół rozprawy z dnia 27 kwietnia 2016 roku 00:16:11 k. 274)

Pełnomocnik D. W. zapoznał się z aktami sprawy V Ns I 281/61 w dniu 27 lipca 2011 roku.

(pełnomocnictwo k. 25 załączonych akt V Ns I 281/61)

W dniu 8 września 2011 roku D. W. i J. G. (1) wnieśli skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Powiatowego dla m. Łodzi z dnia 27 lutego 1961 roku.

Zarzucono, że uczestnikom tego postępowania nie doręczono odpisów wniosku, nie wiedzieli, czego dotyczy postępowanie, a J. G. (1) zaprzeczył, aby był obecny na rozprawie.

Zarządzeniem z dnia 13 grudnia 2011 roku skarga, na skutek braków formalnych, została zwrócona, a następnie postanowieniem z dnia 10 lipca 2011 roku został oddalony wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania w sprawie V Ns I 281/61, a sama skarga została odrzucona.

Zażalenie wywiedzione od postanowienia Sądu I instancji zostało oddalone postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 13 grudnia 2012 roku.

(wniosek k. 3-6, zarządzenie k. 59, postanowienia k. 85-89, k. 120-126 załączonych akt I Ns 44/12)

W dniu 18 grudnia 2014 roku D. W. i J. G. (1) wnieśli ponowną skargę o wznowienie postępowania w sprawie V Ns I 281/61.

Postanowieniem z dnia 6 sierpnia 2014 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Ł. odrzucił ponowną skargę jako wniesioną z uchybieniem ustawowego terminu.

Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z dnia 29 października 2015 roku oddalił zażalenie wnioskodawców na powyższe postanowienie.

(wniosek k. 2-6, postanowienia k. 47-49, k. 63-65 załączonych akt I Ns 2048/14)

Nieruchomość obecnie uregulowana w księdze wieczystej Kw (...) została przeniesiona z księgi wieczystej Rep. hip. (...) we wrześniu 2006 roku. Jej adres to Ł., ul. (...). Działka oznaczona jest numerem (...). W dziale II księgi wieczystej wpisano właściciela – Miasto Ł. oraz użytkownika wieczystego – R. K..

Księga wieczysta Rep. hip. (...) hip. (...) S., wobec przeniesienia nieruchomości w niej uregulowanej do księgi wieczystej Kw (...) (adres ul. (...)), została zamknięta i przekazana do Archiwum Państwowego w Ł..

(odpis księgi wieczystej k. 14, wypis z ewidencji gruntów k. 19, zaświadczenie Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi k. 91)

Opisany stan prawny nieruchomości został ustalony wyłącznie w oparciu o przedłożone Sądowi dokumenty. Żaden z nich nie był kwestionowany, w większości mają one charakter urzędowy i nie budzą wątpliwości Sadu.

Odnosząc się natomiast do zeznań powodów, zauważyć należy, że skupiły się one na przebiegu postępowania sądowego w przedmiocie wniosku o stwierdzenie przemilczenia. W odniesieniu do nieruchomości zeznania te mają charakter wybiórczy – w dacie utraty prawa własności przez rodziców powodowie byli dziećmi.

W odniesieniu do postępowania sądowego powódka wskazywała, że ani ona, ani matka nie otrzymały żadnych dokumentów z sądu. Na rozprawie w dniu

27 kwietnia 2016 roku powodowie wskazywali, że J. G. (1) w ogóle nie był jego uczestnikiem. Sąd uznał te zeznania za niewiarygodne; nie tylko przeczą one zapisom protokołu rozprawy z dnia 27 lutego 1961 roku, ale i wcześniejszym twierdzeniom samego powoda są. Składając informacyjne wyjaśnienia na rozprawie w dniu 27 listopada 2014 roku (protokół rozprawy 00:39:45, k. 106) J. G. (1) wskazał, iż: „Wszyscy byliśmy w Sądzie na tej rozprawie w 1961 roku. Sędzia powiedział do mamy, że możemy nie podpisać, a i tak nieruchomość przejdzie na Skarb Państwa”. Natomiast w złożonych zeznaniach każdy z powodów twierdził, że nie J. G. (1) nie uczestniczył w postępowaniu. Sprzeczność pomiędzy wyjaśnieniami i zeznaniami powoda jest uderzająca. Twierdzeniu o nieobecności na rozprawie przeczy również treść skargi D. G.

i J. G. (1) o wznowienie postępowania w sprawie o sygn. akt I Ns 2048/14 (k. 4 załączonych akt).

Zeznania powodów w zakresie, w jakim próbowali wykazać nieprawidłowość postępowania sądowego, także są niewiarygodne. Z jednej strony, zaprzeczają otrzymaniu dokumentów dotyczących sprawy, a z drugiej ich zeznania wskazują,

iż nie mieli wątpliwości, iż sprawa dotyczyła przejęcia nieruchomości przez Skarb Państwa. Mieli świadomość utraty prawa własności, o czym miła świadczyć ich reakcja na orzeczenie sądu. Znamiennym jest przy tym, że nikt z uczestników nie odwołał się od postanowienia, nie zgłaszał zastrzeżeń, że nie otrzymał dokumentów, nie podnosił żadnych wniosków.

Dlatego, zdaniem Sądu, strona powodowa w żaden sposób nie zdołała podważyć dokumentów postępowania w sprawie V Ns I 281/61.

W odniesieniu do zeznań powódki Sąd stwierdził także, że twierdzenia, aby rodzice starali się o odzyskanie nieruchomości również są nieprawdziwe. Powód zaprzeczył, temu wprost: „Mama nie czyniła starań o zwrot domu, bo my nie mieliśmy czego do garnka włożyć” (protokół rozprawy z dnia 27 kwietnia 2016 roku 00:06:16, k. 273 odwr.). Powódka natomiast twierdziła, że o nieruchomość starał się także ich ojciec, który zmarł w 1951 roku. Jednak nie potwierdzają tego zapisy protokołów rozpraw z 1961 roku; o ile Sąd odnotował, że ówczesna uczestniczka J. G. (2) podjęła takie starania, składając w urzędzie rok wcześniej pismo, o tyle nie podnosiła ona, aby czynił to wcześniej od wielu lat (i wielokrotnie – jak twierdziła powódka) także jej zmarły mąż.

Z tych względów, zeznaniom powodów w tym zakresie Sąd odmówił wiarygodności.

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 27 kwietnia 2016 roku (k. 274 odwr.) Sąd oddalił wniosek strony powodowej o powołanie dowodu z opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości celem określenia wartości przedmiotowej nieruchomości (k. 214). Wobec treści i motywów rozstrzygnięcia, wniosek pozostawał bez znaczenia dla rozstrzygnięcia; zmierzał do wykazania wysokości roszczeń, podczas, gdy Sąd uznał, że nie udowodnione zostały podstawy odpowiedzialności pozwanych podmiotów.

W powyższym stanie faktycznym, Sąd zważył,
co następuje:

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na problem określenia podstawy faktycznej i prawnej zgłoszonych żądań określonych początkowo na poziomie kwot po 200.000 zł dla każdego z powodów, następnie z rozbiem na kwoty po 100.000 zł z tytułu poszczególnych roszczeń. Zwrócił na tę okoliczność uwagę także Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu postanowienia z dnia 3 września 2015 roku. Jednak do ostatecznego sprecyzowania roszczeń doszło dopiero na rozprawie w dniu 30 marca 2016 roku poprzez podanie zdarzeń będących źródłem szkody. Mimo to nadal nie określono, jakie kwoty dochodzone są w związku z poszczególnymi zdarzeniami i jakie od poszczególnych pozwanych podmiotów.

Dokonując analizy charakteru prawnego zgłoszonych żądań Sąd więc odniósł się do poszczególnych zdarzeń wskazanych przez pełnomocnika powodów.

Te, które zaistniały najwcześniej, miały miejsce przed wejściem w życie Kodeksu cywilnego: złożenie wniosku przez Prezydium Rady Narodowej o stwierdzenie zasiedzenia (23 stycznia 1961), wydanie postanowienia przez Sąd Powiatowy w tym przedmiocie w sprawie o sygn. akt V Ns I 281/61 (27 lutego 1961) oraz wykreślenie z Rep. hip. dotychczasowych właścicieli i wpisanie Skarbu Państwa (14 września 1961).

W odniesieniu do tych zdarzeń więc podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa stanowiły, istniejące w chwili wyrządzenia szkody, przepisy ustawy z dnia 15 listopada 1956 r. o odpowiedzialności Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszów państwowych (Dz.U. z 1956 roku, Nr 54, poz. 243). Był to pierwszy akt normatywny, którego regulacja przewidywała odpowiedzialność państwa za szkody wynikające z jego działań podjętych w sferze tzw. imperium (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1996 r., sygn. akt III CZP 76/96, OSNC z 1997 r. Nr 2, poz. 16, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 lipca 2004 r., sygn. akt SK 8/03, publ. OTK-A z 2004 roku, Nr 7, poz. 65). Zgodnie z art. 1 ustawy państwo odpowiadało za szkodę wyrządzoną przez funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonej mu czynności. Do odpowiedzialności państwa z tego tytułu w myśl art. 3 ustawy miały zastosowanie przepisy prawa cywilnego.

Przedmiotowa ustawa weszła w życie z dniem 28 listopada 1956 r. Dokonując zatem oceny roszczenia strony powodowej z uwzględnieniem powyższej regulacji, należy stwierdzić, że z uwagi na to, że doszło do nich w 1961 roku, to do roszczeń powodów, zgodnie z art. 3 ustawy z 1956 r. mają zastosowanie przepisy Kodeksu zobowiązań o czynach

niedozwolonych. W szczególności termin przedawnienia roszczeń ze zdarzeń, które nastąpiły w styczniu, lutym i wrześniu 1961 r., należy oceniać przy uwzględnieniu art. 283 § 1 i 3 k.z.

Jednocześnie, należy przyjąć, że trzyletni termin przedawnienia roszczenia określony w art. 283 § 1 k.z. mógł najwcześniej rozpocząć swój bieg od chwili powzięcia przez powodów wiadomości o powstałej szkodzie. Nastąpiło to w dacie wydania orzeczenia w sprawie V Ns 281/61. W świetle powyższego należy uznać, że roszczenie powodów przedawniało się w dniu 27 lutego 1964 roku.

Natomiast w odniesieniu do dokonania wpisu w księdze wieczystej Skarbu Państwa, nie wskazano, kiedy powodowie powzięli wiadomość o powyższym. Jednak w tym zakresie – czynność polegająca na złożeniu wniosku o dokonanie wpisu

w księdze wieczystej w oparciu o prawomocne postanowienie sądowe, nie może zostać uznana za działania bezprawne. Podobnie należy ocenić pozostałe działania organów Skarbu Państwa.

Pełnomocnik powodów argumentował, że nieprawidłowo został ustalony stan faktyczny, w oparciu o który taki wniosek złożono. Należy jednak stwierdzić, iż brak jest bezprawności w działaniu, które zmierza do poddania pod osąd organów sądowych własnych twierdzeń. Każda osoba fizyczna, ale i prawna, a także Skarb Państwa ma prawo dochodzić swoich praw przed Sądem powszechnym.

Dlatego, tylko na marginesie należy stwierdzić, iż strona powodowa nie zaoferowała jakichkolwiek dowodów, które mogłyby podważyć prawidłowość działania ówczesnych organów Skarbu Państwa. Wniosek został złożony w oparciu o art. 34 ust. 1 pkt a dekretu o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. z 1946 r., Nr 13, poz. 87). Przepis ten stanowił o pierwotnym charakterze nabycia przez Skarb Państwa nieruchomości, z mocy samego prawa. Dotyczyło to nieruchomości, które na dzień 31 grudnia 1955 roku miały charakter nieruchomości opuszczonych w rozumieniu art. 1 ust. 1 dekretu (utrącone w związku z wojną rozpoczętą w dniu 1 września 1939 r. i następnie nieodzyskane).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 kwietnia 1999 r., sygn. akt II CKN 244/98, dekret wprowadzał sposób nabycia prawa na skutek upływu czasu inny niż zasiedzenie w rozumieniu prawa cywilnego. „Zasiedzenie polega bowiem na nabyciu prawa własności (lub innego prawa) w wyniku długotrwałego wykonywania tego prawa przez osobę nieuprawnioną, podczas gdy uzyskanie tytułu własności w trybie dekretu było wyłącznie następstwem niewykonywania swego prawa przez właściciela. Ta zasadnicza różnica obu instytucji jest źródłem kwalifikowania ich w sposób odmienny: pierwszej jako zasiedzenie, drugiej jako przemilczenie. Jednak art. 34 dekretu stanowi podstawę odpowiedniego stosowania przepisów

o zasiedzeniu, w tym dotyczących przerwania biegu terminów. Przerwanie biegu okresu przemilczenia następowało zarówno na skutek wytoczenia przez właściciela powództwa o wydanie nieruchomości, jak i na skutek skierowania do sądu bądź urzędu likwidacyjnego wniosku o przywrócenie posiadania nieruchomości (art. 19

i 20 dekretu). Z istoty przemilczenia, jako następstwa bezczynności właściciela, wynika bowiem, iż takie nabycie nie może nastąpić wówczas, gdy właściciel dał wyraz woli odzyskania swego prawa”. Co więcej, możliwość podjęcia działań przez właściciela ograniczona była terminem przemilczenia – 31 grudnia 1955 tok.

Tymczasem, w niniejszej sprawie – jak wskazano w ocenie materiału dowodowego – wykazano jedynie, że w roku 1960 J. G. (2) wystąpiła do urzędu o zwrot nieruchomości. Nie wzruszono więc ustaleń, w oparciu o które zapadło orzeczenie z dnia 27 lutego 1961 roku.

Kolejnym zdarzeniem, na które wskazano jako źródło szkody, było założenie nowej księgi wieczystej dla przedmiotowej nieruchomości. Jak zostało ustalone, nastąpiło to we wrześniu 2006 roku. Czynność ta wiąże się z działaniem Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi, Wydziału Ksiąg Wieczystych.

Strona powodowa podniosła, iż nieprawidłowość działań organu polegała na założeniu księgi dla nowej nieruchomości pomimo niezgodności w adresie nieruchomości.

Podstawę prawną roszczeń z tego tytułu stanowił więc art. 417¹ § 2 k.p.c.

Stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku lub ostatecznej decyzji następuje według przepisów tego postępowania, w którym rozstrzygnięcie zostało wydane. Należy podkreślić, że odpowiedzialność odszkodowawcza przewidziana

w art. 417¹ § 2 k.p.c. może powstać dopiero wówczas, gdy podmiot zainteresowany uzyskaniem kompensacji uzyskał prejudykat stwierdzający wydanie ostatecznej decyzji lub prawomocnego orzeczenia z naruszeniem prawa. Regulacja art. 417

i nast. k.p.c. nie może bowiem wprowadzać równoległego trybu kontroli decyzji

i orzeczeń, alternatywnego względem właściwego toku instancji (M. Safjan, Odpowiedzialność odszkodowawcza, s. 67). Dlatego wymaganie prejudykatu należy uznać za konieczne i zasadne. Art. 417¹ § 2 k.p.c. mówi wyraźnie o „właściwym postępowaniu”, przez co należy rozumieć procedurę, którą ustawa przewiduje jako środek kontroli zgodności z prawem decyzji lub orzeczeń określonego rodzaju.

W zakresie odszkodowań za szkody wyrządzone niezgodnym z prawem prawomocnym orzeczeniem wydanym w postępowaniu cywilnym taki charakter ma mm.in. rozstrzygnięcie wydane w postępowaniu wywołanym skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem, o której mowa w art. 424¹ – 424¹², 519² k.p.c.

W niniejszej sprawie powodowie takim prejudykatem się nie legitymują.

Na marginesie należy zauważyć, iż zarzut dotyczący braku tożsamości nieruchomości objętej postanowieniem o przemilczeniu i nieruchomości objętej obecnie księgą wieczystą Kw (...) nie został wykazany.

W opisie nieruchomości zasadnicze znaczenie ma dokument ją określający – jest nim księga wieczysta. W niniejszej sprawie, w postanowieniu z dnia 27 lutego 1961 roku nieruchomość została w ten sposób zidentyfikowana (rep. hip (...)). Jako uczestników wskazano małżonków G.. Do akt załączona zaświadczenie, z którego wynikał także adres ul. (...) (k. 3 załączonych akt V Ns I 281/61). Treść samego wniosku również wskazuje na przedmiotową nieruchomość, a dodatkowo odnosi do niej dwa adresy: ul. (...) (daw. (...)) (...).

Należy także wskazać na zaświadczenie z Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia

w Ł., znajdujące się na k. 91 niniejszych akt; wprost wskazuje, że przeniesienie nieruchomości do nowej księgi wieczystej dotyczyło nieruchomości przy ul. (...) (co koresponduje z zapisem zawartym w odpisie z aktualnej księgi wieczystej znajdującym się na str. 14). Zatem to ta nieruchomość (przy ul. (...)) została wyłączona z dawnego repertorium. Natomiast jej poprzedni numer to 51 – jak wynika z księgi wieczystej. Wprawdzie nie zostało wyjaśnione, kiedy nastąpiła zmiana numeracji ulicy, jednak nie wpływa to na określenie tożsamości nieruchomości. Adres, czy numer nieruchomości nie jest decydujący –

te dane mogą ulegać zmianie. Istotna jest geodezyjna tożsamość nieruchomości, czyli numer i opis działki na mapie do celów prawnych (obecnie działka numer (...)). Opisane dokumenty świadczą o ciągłości zapisów w księgach. Jeśli zatem powodowie wskazywali na niezgodność nieruchomości, winni powołać dowody o charakterze geodezyjnym, odwołać się do map opisujących (różne, w ich ocenie) nieruchomości. Wobec ich niewzruszenia w trybie właściwego postępowania (pозew o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym), to one mają decydujące znaczenie dla opisu prawnego nieruchomości.

Ostatnim ze zdarzeń, z którym powodowie wiązali swoją szkodę, było wydanie decyzji komunalizacyjnej. Z tego zdarzenia wywodzono odpowiedzialność gminy. W tym zakresie wskazać należy, iż na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. z dnia 22 maja 1990 r.), następowało nabycie przez gminę z dniem 27 maja 1990 r. z mocy prawa wskazanego w tym przepisie mienia. Decyzja wojewody (tzw. komunalizacyjna) miała charakter deklaratoryjny. Jednak przekazanie na podstawie art. 5 ust. 4 cyt. ustawy gminie, na jej wniosek, mienia ogólnonarodowego (państwowego) innego niż wymienione

w art. 5 ust. 1-3, jeżeli było ono związane z realizacją jej zadań, miało charakter konstytutywny i dochodziło do skutku z dniem, w którym decyzja Wojewody stawała się ostateczna. Tym samym, komunalizacja oparta na ustawie z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191 z późn. zm.) nie miała jednolitego charakteru.

Tymczasem w niniejszej sprawie powodowie, choć chcieli z działań gminy wywieść jej odpowiedzialność za szkodę, nie wykazali ani podstawy przedmiotowej decyzji komunalizacyjnej, ani – tym bardziej – bezprawności w działaniu.

Żadna z przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej nie została wykazana.

Mając na uwadze powyższe, powództwo podlegało oddaleniu w całości.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd odstąpił od obciążania powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.

Zgodnie z brzmieniem powołanego przepisu, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

W odniesieniu do zasady słuszności zawartej w art. 102 k.p.c. określone zostały przesłanki, których zaistnienie warunkuje możliwość obciążenia strony przegrywającej jedynie częścią kosztów albo nieobciążania jej w ogóle tymi kosztami. Obejmują one wystąpienie w sprawie wypadków szczególnie uzasadnionych, które powodują, że zasądzenie kosztów na rzecz wygrywającego przeciwnika w całości,

a nawet w części, byłoby sprzeczne z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego

z dnia 19 września 2013 r., I CZ 183/12, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 131/12, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2013 r., II CZ 154/12).

Podkreślić przy tym należy, że wskazany przepis nie precyzuje pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając w tym zakresie, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi orzekającemu swobodę oceny (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2013 r., IV CZ 61/13). Zgodnie z poglądami doktryny i orzecznictwa jako okoliczności brane pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji omawianego przepisu wskazuje się na te związane z samym przebiegiem postępowania, jak przedawnienie roszczenia, charakter dochodzonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, okoliczność, iż strona przegrywająca znajduje się w wyjątkowo trudnej sytuacji majątkowej, a wytaczając powództwo była subiektywnie przeświadczona o słuszności dochodzonego roszczenia, natomiast strona wygrywająca korzystała ze stałej obsługi prawnej i nie poniosła dodatkowych nakładów na prowadzenie procesu, ale także leżące poza procesem, dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2011 r., I CZ 13/11, wyrok Sądu Najwyższego z 17 listopada 1972 roku, I PR 423/72, uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2013 r., I CZ 183/12). Zakwalifikowanie konkretnego przypadku jako "szczególnie uzasadnionego" wymaga rozważenia całokształtu okoliczności sprawy łączących się z charakterem żądania poddanego pod osąd, przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego.

Zważywszy na okoliczności niniejszej sprawy, Sąd uznał, że niniejsze postępowanie, jest wyrazem szczególnych okoliczności. Powodowie i ich rodzice przez lata nie podejmowali działań związanych z odzyskaniem nieruchomości z uwagi na trudną sytuację; rodzina pozostawała praktycznie bez dochodów. Ze swojej nieruchomości zostali wysiedleni przymusowo, w szczególnych okolicznościach wojennych. Natomiast postępowanie sądowe w 1961 roku doprowadziło do utraty nieruchomości, która stanowiła własność powodów. Nie może umykać z pola widzenia fakt, że ówczesne obowiązujące przepisy doprowadziły do utraty przez właścicieli prawa własności. Było to wynikiem działań wojennych, konieczności poddania się decyzjom wojskowym. W późniejszym okresie natomiast wymagano od właścicieli własnej inicjatywy w odzyskaniu mienia. Jakakolwiek nieporadność skutkowałą więc utratą tej możliwości.

Niniejsze postępowanie jest wynikiem subiektywnego poczucia krzywdy, próby zrekompensowania poniesionej przez rodzinę straty majątkowej, co uzasadnia –
w ocenie Sądu – odstąpienie od obciążania powodów kosztami procesu szczególnie, że reprezentacja strony pozwanej ma charakter stałej obsługi prawnej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd w oparciu o art. 102 k.p.c. nie obciążył powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom powodów i SP.